

NAŠA MOČ

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Izhaja vsak petek.

Uredništvo
upravnništvo
Kopitarjeva
ulica št. 6.

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 4.-
pololetna . . . „ 2.-
četrletna . . . „ 1.-
Posamezna št. „ 0.10

Št. 51.

V Ljubljani, dne 14. novembra 1912.

Leto VII.

Vojska in delavci.

Še preden se je začela vojska, smo na tem mestu napovedovali, koliko bi delavci trpeli, če se prične krvavi ples. Zdaj je preteklo par tednov, kar švigajo kroglje in se bliskajo bajoneti in sablje v boju za čast krščanskega križa in za svobodo naših bratov proti Turku. Par tednov, pravimo, in že se odpirajo po raznih tovarnah vrata, ki iz njih mečejo delavce na cesto in jih prepuščajo blede lakoti zdaj na zimo.

Bombaževе tkalnice tožijo na vso moč, da jim gre slabo. Prej so preveč delale; zdaj ne vedo kam z blagom. Izvoz na Balkan je zaprt in zato že obeta Artur Kuffler, predsednik njihovega kartela, da bo treba delo znatno omejiti, to se pravi, odpustiti delavce, ali kar ni mnogo drugače, dati posameznim samo kak dan v tednu delo in zaslužek.

Bombažni tiskarji, barvarji in apreterji pravijo, da letos ne bodo imele njihove tovarne sploh nobenega dobička. Vzrok je zopet v prvi vrsti vojska na Balkanu, kamor blago ne gre. Tudi doma je manj kupčije, ker ljudje zavoljo splošne druginje nimajo denarja. Trgovci dobe težko potrebnih vsot na posodo, in če jih dobe, morajo plačevati velike obresti. Zato je vedno več trgovin v denarnih težavah in trgovski konkurzi se strašno množe. Kant za kantom se oglašajo in pri vsakem izgube tovarne mnogo svojega denarja.

Sladkorne tovarne pravijo pač, da jim letošnje leto ne bo sicer še prineslo znatnih izgub, da pa tudi o kakem večjem dobičku ne more biti besede. Tako poroča dr. Friess, podnačelnik sladkornega kartela.

V avstrijskem izvoznem društvu (Exportverein) so imeli pretekli teden sejo. Tam so izračunali, da imajo naši trgovci in industrialci tirjati na Balkanu 115 milijonov kron, ki jih zdaj ne morejo dobiti. Kakor je namreč znano, so balkanske države — Bolgari, Srbi, Črnogorci in Grki — ustanovile moratorij; to se pravi: državna oblast je določila, da se zdaj ne sme noben dolg iztirjati, da morajo torej dolžniki počakati. Med temi so seveda tudi naši veleobrtniki in trgovci, ki prodajajo blago v dotične kraje. Stoinpetnajst milijonov je že velik

denar. Veliki trgovec, ki ima doli večjo vsoto, pride vsled tega silno lahko v zadrege. Za zgled navajamo neko večjo trgovino s suknom v Budimpešti, ki je ustavila svoja izplačila. Na blagu ima dolga 670.000 K, v denarju pa 200.000 K. Na Balkanu ima tirjati velike vsote od tvrdk, ki so sicer vedno točno plačevale. Zdaj ji seveda na te tirjatve nihče ničesar ne posodi. Propadla bo. Pri tem bodo udarjene tovarne, ki so ji dajale blago. Ker se bodo take reči večkrat ponavljale in nakopičevale, pojde tudi marsikatera tovarna rakom zvižgat. Za tovarnamo pa pridejo banke, ki imajo v njihovih podjetjih naložen svoj denar. Za eno banko pa druga . . . in tako se nam odpira kruto bridka prihodnost. Iz Warnsdorfa na Severnem Češkem imajo listi poročila, da je tam že več predilnic znatno zmanjšalo svoje delo.

Dne 3. oktobra se je razglasila novica, da je papirnica v Wattanu na Tirolskem, kjer se je izdeloval papir za cigarete, popolnoma prenehala in odpustila vse delavce. Tako gre torej vihar naprej.

Samo ena industrija v Avstriji ima še za cele mesece naprej dovolj naročil in dela, namreč železna, kar smo že v svojem listu povedali. Danes samo pristavljamo, da bi bila vsled tega brezvestna surovost in krivica, ko bi kranjska industrijska družba za kako posamno vrsto svojih izdelkov, ki morda ne gre najbolje, začela pošiljati svoje delavce na lačne počitnice, ko ima vendar na splošno sijajne čase.

Vojska ni torej samo na Balkanu; imamo jo tudi doma in sicer hudo in nevarno. Kri sicer ne teče, toda lakota se obeta in sploh vse posledice revščine. Kdo je tega kriv? Naša neumna politika, ki so jo podpirali v prvi vrsti kapitalisti, in ki so ji držali stremena tudi socialni demokrati, nas je držala v sovraštvo z Rusijo. Namestu da bi bila naša država v zvezi z Rusijo resno pritislila na Turke, da morajo dati svobodo, ali vsaj človeške pravice tlačnim kristjanom, se je pa samo oglasila včasih s kako vodeno obljubo, obenem pa izzvala nezaupanje, deloma tudi strastno sovraštvo proti sebi med Srbi in Bulgari. Vse se maščuje na svetu. To zdaj tudi bridko izkuša avstrijski delavec. In zdaj še ni konec. Spomladi je ve-

lika nevarnost, da ne izbruhne tudi med velikimi državami vojska, ki jo bo moralo plačati s svojo krvjo in s svojim gospodarskim nazadovanjem, zvezanim z gladom in kanti, ubogo ljudstvo.

Vevška stavka.

Delavstvo vevške popirnice še vedno stavka. Sneg je pobelil naše griče in doline, to ubogo, po tvorniških valpetih do mozga izmozgavano delavstvo pa stoji na cesti. Tako umazanega delodajalca ne dobite kmalu na svetu, kakršen je ravno delodajalec delavstva vevške popirnice. Zvita je ta gospoda, da zvitejša bolj biti ne more, kakor je. Ne more se dvomiti, da je vevška tvorniška gospoda zanalašč tako zvito spletkarila, da je delavstvo na cesto vrgla. 11. oktobra je priklopelo razburjenje v Vevčih tako visoko, da delavstvo ni moglo več prenašati izzivanja tvorniških škriccev, ki so seveda tako postopali, kakor so jim njih višji ukazovali. Takrat je bilo že gotovo, da nastane vojska na Balkanu, kjer ima tudi kartel avstrijskih popirnic svoje trge. Ob vojskah pa, kakor čitate na današnjem uvodnem mestu, trgovina počiva. Ni nič čudnega, če delavski milijonarski izkoriščevalci ob vojnih krizah poizkušajo omejiti število delavstva, da delajo večje dobičke. Lepo to ni, je strašno grdo, ker bi moral gospodar tudi v slabih časih za svojega delavca skrbeti, ne more se tako postopanje upravičiti, ker kar je grdo, ostane grdo. A navadno gospodarji v takih slučajih delavstvu povejo, zakaj da delo omeje; na Šavi n. pr. so delavcem vsaj odkrito povedali, da so radi vojske prisiljeni delavce na dopust pošiljati. Niso pa tega storil voditelji popirnega kartela. Oni so kar sklenili, da store to, kar je moralo delavstvo v stavko prisiliti. Kar so nameravali, se jim je tudi posrečilo. Zdaj se sami sebe strašno lepe delajo. Zanimivo je, da bijejo ravno po slovenskih delavcih in delavkah, a gospoda pri tem pozablja, da ravno radi postopanja nasproti slovenskim delavcem in delavkam izgube svoje trge na slovan. Balkanu. Žrtve sedanje balkanske vojske so tudi naši vevški sodelavci in sodelavke. Zato je zelo nujno po-

El Rab:

Iz vaške politike.

(Za kratek čas.)

»Pretet!«

To in nič več je prišlo najprej izza zobne ograje.

»Pretet, kar je uradno, je uradno! Če dam jaz vrata uradno zapreti, jih ne sme nihče odpreti! Jaz jim že pokažem, kaj se to pravi, pretet, uradno!«

Tako se je jezil nekega jutra oče župan, podomače Cigan, tekal po sobi gori in doli ter mahal z rokami po zraku.

»I, kaj pa je vendar, da se na vse zgodaj jeziš?« ga je povpraševala skrbna zakonska Poloviča, ko sta sedela pri zajtrku.

»Kaj bi se človek ne jezil, pretet! Saj pravim, da od tega županovanja ni drugega dobička, kakor jeza in sitnost. Premisli, Katra, včeraj sem, pretet, uradno zaklenil dvorano izobraževalnega društva, ki je vendar v občinski hiši; pretet, Katra, vprašam te, ali je morda ne smem, ali nisem jaz župan, pretet? No vidiš, Katra, tako je bilo, in kaj praviš, kaj so naredili? Pretet, tisti golobradi organist, ki pravijo, da je glavni v društvu, je vzel pilo in prepilil ključavnico! Pretet, pa je bilo uradno zaprto!«

Pri zadnjih besedah je oče župan udaril z ogromno pestjo po mizi, da je vse poskočilo, in da se je Katra vsa zgenila.

»Lej ga no, stari, nikar se tako ne jezi, da se ti kaj ne naredi od jeze! Še žolč se ti bo razlil! Le napravi, kar te je volja, kdo ti pa kaj more, saj si vendar župan, prva glava v občini!«

Tako ga je tolažila mati županja, in pa jo je odpihal v pisarno in se zaprl. Čez nekaj časa pa so se vrata pisarne zopet odprla in župan jo je s »pretet uradnim« obrazom mahnil proti občinski hiši, kjer je imelo izobraževalno društvo svoj prostor.

»Pri organistu Četrtku, tačasnem predsedniku društva, ki je stanoval v drugem delu občinske hiše, je bilo zbranih več fantov, ki so se izbornu zabavali pri misli, kako se pač mora Cigan jeziti, ker so na lastno pest odprli »pretet, uradno« zaprto dvorano.

Pri tej zabavi jih zmotijo težki koraki na hodniku. Stopijo ven; kaj je bilo? Oče Cigan v vsej svoji častitljivi obilnosti ali obilni častitljivosti. Ne mené se zanje, je župan zaprl vrata društvene dvorane in jih zapečatil z uradnim pečatom. Potem šele se je obrnil k fantom.

»Pretet, to vam povem: jaz sem vrata, pretet, uradno zapečatil, kdor pretrga pečat, bo imel opraviti s sodnijo, pretet!«

Po teh besedah je Cigan v svesti si svoje mogočnosti odkorakal.

Zdaj so se pa fantje le malo čudno spogledali, češ kaj bo pa to, to pa niso šale. Organist Četrtek pa se je samo nasmejaj, vjel mačka, ki je dremal nekje v obližju, ter ga — o neznanske hudobije človeške! — obesil na pečatno vrvico; »pretet, uradni« pečat je bil pretrgan.

»Saj ga nisem jaz pretrgal, ga je muc,« se je norčeval organist.

Cigan je držal besedo; kmalu so se sešli pri sodniji: Cigan, organist in nekaj fantov. Ko je župan natanko razložil vso stvar, je sodnik vprašal organista:

»Imate morda pismeno dovoljenje, da sme biti društvo v hiši?«

Organist je izročil sodniku listino, na kateri je stalo črno na belem, da občinski odbor dovoljuje izobraževalnemu društvu do preklika prostor v občinski hiši.

»Vse v redu! Kaj menite, župan, kdo sme vzeti društvu dvorano?«

»Jaz, pretet!«

»Ne, ampak občinski odbor!«

In sodnik je na dolgo in široko razlagal županu, da bi bil moral sklicati občinsko sejo, in če bi bila predlog sprejela, določiti društvu rok osem dni, v katerih mora biti dvorana prazna; dokler se pa to ne zgodi, je predsednik gospodar v dvorani.

trebno, da bi slovenska naša javnost in predvsem delavstvo, še bolj kakor dozdej podpiralo vevško slovensko delavstvo v vsiljenem mu boju.

P. Avguštin Č.

Konferenca sv. Antona na Viču.

Že smo obhajali obletnico ustanovitve tukajšnje koference sv. Antona in v »Našo Moč« nismo o njenem delovanju še nič ali pa malo poročali. In vendar zadeva, ki se suče v blagor delavstva, zasluži, da ji v cenjenem, zlasti delavstvu namenjenem listu posvetimo nekaj več besedi. Zdaj ko smo se v teku enega leta prepričali o prepotrebni delavski deci in ubogim koristni ustanovi, bomo naslanjaje se na kroniko enega leta lahko podali podrobnejši račun in pojasnilo o delovanju imenovane konference.

Dne 2. aprila leta 1911. se nas je nabralo v Društvenem domu lepo število župljanov, kojih srce bije za mladino in uboge v župniji. Zbrali smo se, da ustanovimo konferenco sv. Vincencija. Gosp. kanonik dr. Jos. Gruđen, glavni predsednik Vincencijeve družbe v Ljubljani, nam je s prepričevalnimi besedami opisal zgodovino in namen ter delovanje te karitativne ustanove. Za njim so nastopili še drugi govorniki, ki so povdarjali posebno skrb za zanemarjene otroke delavskih starišev, ki jim sami ne morejo dati zadostne vzgoje. Sad tega sestanka in posvetovanja je bil, da so se koj po končanem shodu oglasili možje, ki so se določili za odbor ustanovljene konference. Dali smo ji ime: Konferenca sv. Antona iz ljubezni in zaupanja do našega farnega patrona, ki je kakor znano, poseben priprošnjik in dobrotnik ubogih. Predsednikom konference je bil izvoljen gospod nadučitelj in deželni poslanec Jernej Ravnikar. Drugi odborniki so pa bili zastopniki vseh slojev v župniji, da se tim lažje omogoči delovanje konference.

Dvojno, težavno pa hvaležno nalogo si je konferenca naložila: Skrb za otroke delavskih starišev in pa skrb za uboge in zapuščene bolnike v župniji. Poglejmo za danes, kako je vršila prvo nalogo, namreč skrb za otroke delavskih starišev. Kakor po vseh večjih industrijskih krajih, tako je bilo tudi pri nas za otroke delavskih slojev kaj malo skrbjeno. Stariši, oče in mati, odideta v tovarno za kruhom, a otroke pustijo ali same doma cel dan ali jih pa izroče v varstvo kake lahkomišljene pestunje ali prav stare, bolehnne matere, ki sama potrebuje oskrbe in varstva. Da je to zelo slabo za otroke v telesnem in dušnem oziru, ni treba posebej povdarjati. O tem se je prepričal lahko vsak, ki je čez dan prišel sem in opazil otroke brez varstva in lačne semintja pohajkovati in uganjati razne nerodnosti. Že dalj časa smo mislili, kako bi se temu odpomoglo in preskrbelo malim telesne in dušne lepše vzgoje. Pred 3 leti se je bil v ta namen že sestavil odbor za otroško varstvo. Kupila se je bila v Rožni dolini parcela, na kateri bi se postavilo poslopje, ki bi naj bilo zavetišče za male. Uпали smo dobiti razne podpore, ker je bilo ravno tisto leto vse vneto za »otroka«. Pa prišel je ravno v tem času nesrečni 20. september in z njim žalostnega spomina ljubljanski izgređi, ki so nam odtujili skoraj že zagotovljeno podporo za zavetišče. In tako je vse obviselo v zraku, nismo mogli ne

naprej ne nazaj. Čakali smo ugodnejše prilike, da se zopet začne akcija za zavetišče.

In prišla je ugodna prilika. Po migljajih ljubljanskih gospodov mladinojubov, ki so ustanovili takoimenovani Patronat Vincencijeve družbe, ki si je nadel skrb za zanemarjeno mladino po škofiji, smo šli tudi tukaj z nova na delo ter ustanovili konferenco sv. Antona z že omenjenim dvojnimi namenom. Zadeva je bila zasnovana na popolnoma katoliški podlagi brez vmešavanja drugih strank, in zato je šlo tudi srečnejše izpod rok. Patron konference sv. Anton nam je takorekoč vidoma pomagal in mehčal mladinojubna srca, da so nas podpirala s prostovoljnimi prispevki. K sreči je že stal Društveni dom. Društveni odbor nam je radevolje za malo odškodnino dal v našem društvene prostore za zavetišče. Tako smo rešili prvo in največjo skrb, kam spraviti čez dan otroke. Ko smo to uravnali, je prišlo na vrsto vprašanje: Komu izročiti otroke v oskrbo in varstvo? Tudi v tem vprašanju smo imeli srečo. Za zanemarjeno mladino nad vse skrbna blaga grofica Gabrijela Auersperg nam je ponudila štiri sestre iz zavoda Angela varuha v Spodnji Šiški, ki bodo brezplačno sprejele oskrbo in nadzorstvo otrok v zavetišču. Razume se, da smo z veseljem sprejeli to ponudbo. Sestre — angeli varuhi — otrok so že v avgustu 1911. prišle na Vič. Seveda je bilo v začetku še vse v neredu in pomanjkanju. Samo lokal je bil in pa kup otrok, ki so čakali na sprejem v zavetišče. Manjkalo je pa kuhinje ter razne oprave za stanovanje sester in pohoštva ter kuhinjske posode in tistega — kar se devlje v kuhinjsko posodo — raznega živeža. To je bilo posvetovanja, prošnje in potrpljenja. Odbor konference je med tem marljivo deloval in v imenu konference so se odposlale prošnje na razna mesta in osebe, ki so prošnjam povečini ugodile in po svojih močeh prispevale za zavetišče. Večjo podporo so dali za to: c. kr. naučno ministrstvo, slavni deželni odbor, Kranjska hranilnica itd. S temi in drugimi darovi se je omogočilo delovanje otroškega zavetišča in so se pokrili deloma stroški za kuhinjo in parcelo, ki se je kupila tik doma, ki služi v razvedrilo mali deci.

Koj v začetku je bilo mogoče sprejeti nad 50 otrok. Seveda je bil s prva s tem drobižem velik križ, preden so jih sestre ukrotile, pomirile in jih priučile hišnega reda. Otroci prejema v zavetišču telesno in dušno hrano. Prihajajo v zavetišče okoli 7. ure zjutraj, ko stariši odhajajo v tovarne, in zvečer, ko stariši gredo iz tovarne, pridejo tudi po otroke v zavetišče. Dobivajo pa otroci dopoldne košček kruha, kakor so potrebni, popoldne gorke hrane in popoldne zopet malo južine. Za to in za vso oskrbo plačajo eni po dve kroni na teden, večina po 1 krono, nekaj je pa tudi brezplačno oskrbovanih. Tisti, ki hodijo v šolo, se nadzorujejo, da točno izvršujejo šolske naloge, mlajše pa sestre učijo moliti in kar spada v enako oskrbo. Sestre jim kot angeli varuhi dele tudi duhovne hrane, da jih svare pred grehom in raznimi razvadami in jih navajajo k čednostnemu, bogoljubnemu življenju. In kar vidi in čuti se blagodejni vpliv zavetišča na otrociče. Res, koliko hudega se zabrani in koliko dobrega se vcepi v mlada, sprejemljiva srca. Gotovo bo ta vpliv za poznejše čase pri zavetiščnikih imel najboljše posledice. Prosti čas otroci porabijo v nedolžno razvedrilo. Posebno veselje jim napravljajo gospodična učiteljica M. Ko-

šakova, ki jih vodi v primernih igrah. Letos meseca avgusta so ti malčki že javno nastopili ter prav lepo vprizorili dve igrici: Sirotek in Palčki. Nismo se mogli načuditi res njih nevstrašenemu nastopu. Z moralno pridobitvijo so s tem nastopom prisluzili tudi lepo vsoto za zavetišče, ki ima še precejšnjo vsoto dolga. Bilanca za stroške, za vzdrževanje, je precej velika in še večja bi bila, ko bi dobri ljudje ne prispevali podpore v raznih pridelkih. Tako so dobri Brezovčani malim letos darovali dva voza krompirja, repe, zelja in kar še potrebujejo mladi želodčki. Zanimive so tudi številke jedil, katere so se razdelile v teku dobrega leta med ta drobiž. Tako smo naračunali, da se je med nje razdelilo čez 47 tisoč kosov kruha in 32 tisoč kosil. Razen tega so otroci dobili za Miklavževo lepa darila v obleki, obuvalu itd. To bodo dobili tudi letos, ako bodo pridni. Dobrotnim mladinojubom pa pri tej priliki pripravljamo male, da bi blagovolili Miklavžu kaj prispevati, da jih bo tim bogatejšje obdaroval. Konferenca sv. Antona s hvaležnostjo sprejema v ta namen vsak najmanjši dar.

Poslanec Gostinčar za delavstvo.

V seji proračunskega odseka je poslanec Gostinčar krepko nastopil za delavstvo v tobačnih tovarnah, idrijskemu rudniku in za gozdno delavstvo.

Glede na tobačno delavstvo,

je zahteval, da se ne zapostavljajo stareje delavke in delavci. V slučaju novih nabav oziroma strojev, naj se osobito za sedanje prejemalke skrbi v tem oziru, da ne bodo na noben način kakorkoli oškodovane nasproti njihovim sedanjim razmeram.

Delavstvo v Idriji

zahteva odločno regulacije sedanjih plačilnih razmer. Dovolj naj se limito ali pa skrbi za to, da dobe družinski očetje družinske doklade, kot nadomestilo za prejšnjo dobavo žita za družine. Gozdno delavstvo živi v najslabših razmerah. Zadnja regulacija plač nikakor ni zadovoljila delavcev. Nasprotno, ustvarila je novo nezadovoljstvo s tem, da se smatra to kot neka doklada, ki se ne šteje v definitivno plačo. Tudi ne dobivajo vsi delavci določenih 35 vinarjev zvišanja, ker oni, ki so imeli preje 20 vinarjsko doklado, dobivajo sedaj le 15 vinarjev več. To tudi kaže, da to zboljšanje ni prišteti k stalni plači. Dalje je zahteval da se z gozdnimi delavci postopa dostojno in ne surovo kot dosedaj. Tudi naj se ne zahteva da vlagajo malenkostne prošnje, bodisi za dopust ali za druge stvari pismeno in jih tudi kolekujejo. To je šikana, s katero se ti ljudje tudi materielno škodujejo. To se ne sme dogajati, ker ne gre da bi tako slabo plačani ljudje, ki služijo državi od borne sramotne plače morali plačevati še koleke za stvari, ki se povsodi obravnavajo ustmeno, brez vsakih drugih sitnosti. V zbornici pa je Gostinčar uložil tudi sledeče interpelacije:

V zadevi provizijonistov c. kr. rudnika v Idriji.

Idrija na Kranjskem je kraj, kjer vladajo posebne draginjske razmere. Vsled tega je klic delavstva po zboljšanju plač in provizij popolnoma opravičen. Osobito hudo so prizadeti provizijonisti, ker so zgubili »limito«. Prošijo, da se jim »limito« vrne ali pa se zvišajo provizije, ker s sedanjimi dohodki ne morejo shajati. — Podpisani vprašajo: »Ali hoče Vaša ekscelenca storiti vse potrebno, da dobe provizijonisti c. kr. rudnika v Idriji nazaj »limito« ali pa da se jim zviša provizija?«

Dunaj, 28. oktobra 1912.

V zadevi razmer eraričnih delavcev v idrijski okolici.

Pri zadnji plačilni regulaciji delavcev c. kr. gozdnega erarja, so dobili delavci na Vojskem pri Idriji dnevno 35 vinarjev zboljšanja. Toda ta vsota se odtrga onim, ki imajo še takozvano draginjsko doklado po 20 vinarjev dnevno, tako da se je za te ljudi zboljšalo plačilno razmerje le za 15 vinarjev dnevno. Z ozirom na dejstvo, da dobivajo delavci še vedno takozvane »draginjske doklade«, seveda z odštetjem 20 vinarjev zboljšanja plač, so delavci opravičeno v skrbi, da se jim zboljšanje dneve ne šteje v stalno plačo. Zboljšanje plač za 35 vinarjev tudi ne vstreza tozadevnemu sklepu poslanske zbornice, v katerem se zahteva zravnvanje delavskih plač in ureditev službenih razmer na enaki način po vseh krajih. Da so c. kr. erarični delavci na Vojskem izmed vseh te vrste delavcev najslabje plačani v naši državi, ni nikjer opravičljivo. Razmere teh ljudi so naravnost neznesne. Predstojniki postopajo z njimi surovo in skozi

»Pretet, pa je bilo uradno!« je nevoljno vzkliknil Cigan.

»V tem slučaju vi niste imeli pravice uradno postopati, zato je bilo uradno!« je bil kratak, pa odločen odgovor.

Županu se je pobesil nos kakor puranu, če mu pokažeš rdečo ruto. In tako se je zgodilo, da so šli organist in njegovi opravičeni domov, župan pa ne.

Cigan je takoj sklical občinsko sejo, pri kateri je može-odbornike prav pošteno napojil. Po takem uvodu se je seveda sklenilo, da se vzame društvu dvorana; na rok osem dni pa tudi niso pozabili.

Župan sam jo je mahnil k organistu ter mu s strogo uradnim glasom naznanil, da mora biti po sklepu občinske seje dvorana v osmih dneh prazna.

Četrtek se je hudomušno namuzal.

»Jaz te odpovedi ne sprejemem; jaz hočem pravilno uradno odpoved!«

Cigan se je ugriznil v ustnico; za eno blamažo bogatejši je odšel. Kmalu pa je njegov sinček prinesel organistu uradno kuverto, v kateri je tičal uraden papir in na njem črno na belem uradna odpoved.

V okolici se je seveda takoj raznesla vsa stvar in kmalu županu ni nihče drugače rekel kakor »pretet, uradno«.

Fantje pa so se odslej zbirali pri organistu, imeli pevske vaje in pripravljali veliko tombolo.

Dnevi določenega roka so potekali, a nihče se ni zmenil, da bi bilo treba pospravljati iz dvorane. Zatorej je župan šesti dan poslal organistu opomin, a ta mu ga je vrnil s pripombo: »Ne pihaj, kjer te ne peče!«

Cigan je besnel, nič ni pomagalo.

Sedmi dan — bilo je ravno v nedeljo — je društvo priredilo veliko tombolo. Dvorana je bila nabito polna občinstva; prišel je — bodisi iz radovednosti, bodisi vsled česa drugega — celo sam oče župan in z njim vsi občinski možje.

Prireditve se je nad vse lepo razvijala; vse je bilo veselo in zadovoljno.

Konec pa je iznenadil vse, najbolj pa očeta župana. Organist je namreč stopil na oder; ko je razložil in popisal plodonosno delovanje društva v vsakem oziru je končal približno takole:

»Z Bogom, ti prostorna dvorana, v kateri so se izobraževali in brusili »uma svitile meče« vrli fantje naši, v kateri je rastla krepst in vednost mladine naše — z Bogom!

Z Bogom, ve bele stene, ki ste tolikrat oklepale številno občinstvo, ki je prišlo poslušat in gledat, kaj so se naučili naši fantje — z Bogom!

in skozi ljudem neprimerno. Pritožbe ni nobene. Gorje mu, kedor bi si upal potožiti javno o nezgodnosti razmer, takoj bi ga vrgli z dela. Posebno se v tem odlikuje neki c. kr. gozdar v Kerkovšah. Erarično delavstvo želi in zahteva, da se skrajša provizorna doba in da se omogoči delavstvu v doglednem času (po preteku enega ali dveh let) postati stalnim. Sploh naj se plačilni, napređovalni in preskrbninski pravilnik za vse erarično delavstvo uredi tako kakor velja za Zgornjo Avstrijsko. Z ozirom na navedeno vprašajo podpisani: »Ali so znane Vaše ekscelenci neznosne razmere c. kr. eraričnega delavstva na Vojskem pri Idriji in okolici? Ali hoče Vaša ekscelenca ukreniti vse potrebno, da se uredi temu delavstvu plačilne in preskrbninske razmere primerno sedanjim časom? Ali hoče Vaša ekscelenca zaukazati predstojništvam v Idriji in Gorici, da se prepove vsaka surovost in posmeholvalno zaničevanje delavstva od strani predpostavljencev, osobito c. kr. gozdarjev? Ali hoče Vaša ekscelenca zaukazati, da sme delavstvo svoje pritožbe in prošnje izražati predstojnikom?«

Dunaj, 28. oktobra 1912.

Plačilne zadeve idrijskih rudarjev.

Pri ureditvi plač rudarjev in sploh delavstva v Idriji se je vrnila cela vrsta napak v škodo delavstva. Plače so se uredile na podlagi izplačil v gotovini. Odpadla je dobava žita, ki so ga dobivali delavci na podlagi števila družine, vsled česar so bili isti na boljsem kot sedaj, ko se na družine ne ozira. Iz tega razloga je nova ureditev plač v Idriji dobila precejšnji odpor. Tudi se ni oziralo strogo na službena leta. Delavstvo želi in zahteva sledeče: 1. Uvrstitev v posamezne stopinje novega plačilnika naj bi se vršila strogo po službenih letih. 2. Dajo naj se doklade za ženo in otroke, kakor je to bilo do letos, naj si bode v denarju, naturalijah, drva naj se dajo brezplačno, kakor do regulacije. 3. Dovolj naj se vsem rudarjem letno 14 dni dopusta s polno plačo. 4. Po preteku 35 let službe, naj se dovoli vsaj 80 odstotkov provizije. Sploh naj se določi 35letna službena doba. Ker so predstojerje žele in zahteva delavstva v Idriji poolnoma utemeljene in opravičene, si dovoljujejo podpisani vprašati: »Ali je Vaša ekscelenca voljna vstreti navedenim željam in zahtevam delavstva v Idriji?«

Dunaj, 28. oktobra 1912.

Pred novo vojsko.

Časopisje zdaj splošno trdi, da je položaj zelo nevaren in da lahko sledi sedanji osvojitvi vojski balkanskih krščanskih narodov še večja vojska. Še pokajo na Balkanu puške in topovi, a smrdi še večja vojska. Srbi, naši slovanski bratje, bi radi dobili kako morsko pristanišče ob Jadranskem Morju, ki bi je zvezali po železnici z Veliko Srbijo, da bi tako lahko kupčevali s svetom in da bi ne bili odvisni samo od naše države, ki je, vse kar je res, znala Srbiji nagajati, kar je mogla. Če Srbija dobi pristanišče ob Jadranskem Morju, bodo seveda naše fabrike manj blaga na Balkanu prodale, kolikor ga dozda prodajo, ker bodo dobivali po morju iz drugih držav boljše in cenejše blago, kakor ga zdaj iz naše države dobivajo. Ni sicer prav, ali je tako, da avstrijske fabrike na celem svetu delavstvo najslabše plačujejo, blago pa najdražje prodajajo. Naši modri mažarski in nemški grofje, ki določajo usodo Avstrije, ki res že stoji predvsem po njih krivdi, na robu propada, pa Srbom pristanišča ob Jadranskem Morju ne privoščijo in s sabljo proti Srbom rožljajo. Avstro-Ogrske na Balkanu nihče po krivdi nemške in mažarske oholosti ne mara, zato balkanske krščanske države najodločnejše izjavljajo, da morajo dobiti Srbi pristanišče ob Jadranskem Morju.

Izključeno pa nikakor ni, da zakrivajo sedanje grožnje Srbiji druge načrte. Znano je, da je danes cela Evropa razdeljena politično v dva tabora. Na eni strani so zvezana Nemčija, Avstrija in Italija v trozvezi, na drugi strani pa tvorijo takozvano tripetentno Francija, Rusija in Anglija. Ni nobena tajnost, da so se Angleži zvezali z Rusi in s Francozi zato, ker se je v Nemčiji velika obrt tako mogočno razvila, da Nemci zelo škodujejo Angležem, ki bi rajši danes kakor jutri strli nemško premoč, a se niso prav upali, ker je med obema evropskima taboroma, ki se kakor pes in mačka ljubita, le vladalo takozvano ravnotežje in sta obe skupini bili približno enako močni. Rajni angleški kralj je poizkušal dobiti na svojo stran Avstrijo, a se mu to ni posrežilo, ker so nemški in mažarski grofi preveč zaljubljeni v tisto Prusijo, ki je vrgla Avstrijo iz Nemčije in jo pobila leta 1866 pri Sadovi.

Sijajne zmage balkanskih krščanskih držav so pa račune v trozvezi združenih držav prekucnile. Gotovo je, da po končani vojski balkanske države proglase skupno državo, balkansko zvezo. Doseđanja vojska na Balkanu je dokazala, da bo balkanska zveza vojaško mogočna. Politično pa tudi ne bo hotela samotariti in se bo čisto gotovo pridružila Francozom, Angležem in Rusom. Trozveza tako ojačenemu nasprotnemu taboru ne bo kos. To Nemci tudi dobro znajo in zviti kakor so, pošiljajo zase po ko stanj v žerjavico avstro-ogrsko nemške in mažarske grofe, ker mislijo, da je zdaj trozveza še toliko močna, da potlači njej nasprotni tabor.

Evropska splošna vojska v sedanjem položaju ni izključena, če jo ne prepreči strah degeneriranega evropskega sveta pred vojsko sploh in pa dejstvo, da avstrijski Slovani za kako vojsko proti Srbiji in Rusiji nismo čisto nič zavzeti.

PRORAČUN DRŽAVNIH ŽELEZNIC ZA LETO 1913

Državne železnice izkazujejo za leto 1913 886 milijonov kron dohodkov, torej dvakrat več, kolikor so proračunani direktni davki. Proračunavajo, da bodo dohodki znašali 49 milijonov kron, ko letos, stroški pa 42 in pol milijona več. Prebitek se torej s 6 in pol milijona kron proračunava.

POELEKTRIZOVANJE DRŽAVNIH ŽELEZNIC.

Železniško ministrstvo je izjavilo, da za zdaj iz gospodarskih ozirov še ne uvedejo električnega prometa na progi Opčina—Trst, pač se pa pogajajo za uvedbo električnega obrata na progi Attnang—Puchheim—Stainach—Irting. Na leto upajo prihraniti 257.000 do 303.000 kron. Električni obrat nameravajo tudi uvesti na progi Landeck—Bludenz. Stroške proračunavajo na 10 do 15 milijonov kron.

POVIŠANI DOHODKI ŽELEZNIŠKIH DELAVCEV NA BAVARSKEM.

Bavarski deželni zbor je povišal plače delavcem na bavarskih železnicah za 30 fenigov na dan, to je 36 vinarjev. Povišali so plače od 1. julija 1912 nadalje. Pri nas se pa za železničarje nič ne stori in kar se stori, ni vredno besedice. Po 10 in 20 vinarjev so povišali tu in tam plače delavcem, uradništvo je pa že izjavljalo, češ, kakšna milost da se s tem delavcem napravi. Seveda, na Bavarskem vlada katoliška večina, zato se pa tudi železničarjem boljše godi, kakor pri nas.

Krvoses kapitalizem.

Kadar se po rudnikih pripeti kaka nesreča v večjem obsegu, takrat pretrese svet taka novica. Svet se spomni, v kakšnih nevarnostih se pridobiva ruda, ki tvori dejansko temelj našemu gospodarskemu življenju. A čez nekaj dni po nesreči se zopet vse pozabi. A kdor sodi, da se nesreče dogajajo le v velikem slogu po rudnikih, se moti. Po rudnikih v Nemčiji je bilo samo leta 1911 naznanjenih 114.669 rudarskih nezgod. Med poškodovanci je bilo 12.213 rudarjev nad 13 tednov radi poškodb bolnih. Med navedenimi poškodovanci jih je umrlo 1688, delno za delo nesposobnih je bilo 7618, trajno delno za delo nesposobnih 2849 in trajno za delo nesposobnih 58 rudarjev. Zadnja štiri leta nam pa kažejo o ponesrečenih rudarjih v Nemčiji sledeče številke:

Leta 1908 je bilo po rudnikih v Nemčiji ubitih 2051, ranjenih 101.926.

Leta 1909 ubitih 1748, ranjenih 107.741.

Leta 1910 ubitih 1571, ranjenih 110.070.

Leta 1911 ubitih 1689, ranjenih 112.980 rudarjev.

Tol'ko rudarjev pade samo na rudarskem delavskem bojišču v Nemčiji! Koliko jih pa še pade drugod? Res, moderni kapitalizem zahteva več življenjskih žrtev, kolikor jih zahtevajo najhujše bitke, ki jih pozna svetovna vojna povestnica!

Sava. Na shodu političnega društva dne 10. t. m. je govoril burno pozdravljen naš prvobornik za ljudske pravice gospod dr. Krek. Najprvo govori o plačah delavstva, pri katerih je v raznih državah velika razlika. Naštevava dividende raznih delniških družb. Tako je sklenila Kranjska obrtna družba pri zadnjem obnem zboru 10 odstotkov. Naštevava razne bolezni, katerim je posebno podvrženo delavstvo po železnih tovarnah. Delavec dela večkrat celo, ko je bolehen, samo da si kaj zasluži, ker je bolniška podpora pri sedanjih razmerah veliko premajhna. Ker torej delavstvo v takih razmerah vidi, da ne more pošteno izhajati, zato zahteva

nju, da se uvede starostno zavarovanje. Največji nasprotniki starostnega zavarovanja so in bodo kapitalisti. Njih dobrot ne upoštevamo. Nasprotni so tudi vsi, ki delajo razloček med kmetom in delavcem. Stvar je sedaj le urejena. Gospod govornik razklada obširno, kako se je delalo za starostno zavarovanje. Dosežimo, kar moramo, kar se ne da, pustimo. Tudi industrija bo lahko prispevala, ker ona gre vedno kvišku. Šla bo pa še bolje po vojski, ker se bo silno veliko rabilo vsakovrstnih stvari. Staviti bo treba mnogo novega, kar bo vzelo veliko dela. Govori se o slabih razmerah in upravi na Turškem. Da bo pa obrt v naši državi cvetela, treba bo premagati strah proti Slovanom. Avstrija jim mora podati roko. To je tudi ležeče na velekapitalu. Preje je vse držalo s Turčijo. A naši državi bi silno škodovalo, ako bi se sedaj kaj mešala v balkanske razmere. Jasno je torej, da se more starostno zavarovanje tudi od velekapitala sprejeti. Jugoslovanska misel napreduje. Ako hočete biti močni, združite se v J. S. Z. Držite se stvari, katera se vam prav zdi. Na delo, bodite junaki! — Nato govori gospod deželni poslanec župnik Piber. Program, ki smo ga obljubili, smo izvršili. Zato me veseli, da vas v tako ogromnem številu vidim pred seboj. Priborili smo občinsko volilno pravico, o katere koristih obširneje govori. Ako se je komu hotela zaradi volitev delati krivica, bili smo z njim. Pri vsem delovanju smo imeli pa za nasprotnike liberalce. Ker delamo za svoje volilce, zabavljajo proti nam. Govori o šolstvu. Dežela je z vodnim zakonom rešila vodne moči. Imamo mnogo prirodnih lepote, katere so tudi kapital, ki se mora ohraniti. Ako nam zaupate, gremo za vas v boj. Tudi poslanca dr. Kreka veseli, da dobi dežela vodno moč. Šikaniranje delavstva ne bo mogoče, kakor tudi ne zatiranje našega rodu. Tujec mora nas upoštevati in skrbeti, da se sam nauči našega jezika. Shod je trajal dve uri ter so zborovalci z zanimanjem sledili gospodom govornikom. Upamo, da vsak ve, kam se ima obrniti in komu pridružiti, da postanemo vedno močnejši.

Prihodnji ponedeljek, 18. novembra, se nepreklicno vrši žrebanje velike loterije »Slovenske Straže«. Agitirajte za nakup srečk! Srečka samo eno krono. Kjer zmanjka do nedelje srečk, naročite takoj nove srečke v pisarni »Slovenske Straže« v Ljubljani. Žrebanje se vrši nepreklicno 18. novembra.

Kaj naj bo naše delo v nedeljo, 17. novembra? Povsod agitirajte in vplivajte, da bodo v nedeljo pokupljene vse srečke »Slovenske Straže«. Vsi na delo za brate in sestre na meji! Dobitki so krasni, dragoceni. Žrebanje se vrši nepreklicno prihodnji ponedeljek, 18. novembra.

Ne pozabite, da je treba delati na vso moč za Vaše glasilo »Na šo Moč«. Čim več naročnikov, tem večji vpliv bo imelo Vaše glasilo.

Splošna priljubljenost

preizkušenege : Franckovega : kavinega pridatka* pripisati je njegovi nedosežni izdatnosti v jedru, okusu in barvi.

* s kavinim mlinčkom

Zelo redka prilika za nakup.

Vsled smrti svojega moža sem prisiljena odprodati od invent. 75.000 parov volnenih

odej iz velblodove dlake

ki se jih dovolim ponuditi po posebno nizkih cenah. Ode e so primerne za vsako boljše hišo, so 190 cm dolge, 135 cm široke; vsaka tehta 1 kg, so zelo praktične in tople, s prav lepo borduro, n so zelo pripravne v vsaki hiši za pokrivanje postelj in za odejo. Od teh razpošiljam po povzetju najmanj 1 par K 6.—, 2 para K 11.50. Vsak cenj. bralec tega inserata naj naroči brez skrbi. Z mirno vestjo morem trdit, da bo s pošiljateljstvo vsak zadovoljen.

Tkalnica : Marija Bekera, vdova, Nachod, Češko.

**Najboljša, najsigurnejša
prilika za štedenje!**

Denarni promet
l. 1911. čez 82 milijonov K
Stanje vlog čez 22 milijonov K.
Lastna glavnic
■ K 704.939.27. ■

**Ljudska
posojilnica**

registr. zadruga z neomejenj zavezo
Miklošičeva cesta 6
pritličje v lastni hiši nasproti
hotela „Union“ za franč. cerkvijo
prejema

hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1 ure
pop. terjih obrestuje **4 1/2 %** brez
po kakega odbitka,
tako da prejme vložnik od vsakih
100 kron čistih 4.50 na leto.
Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da
bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po
pošti so poštno-hranilnične položnice na razpolago.

Fran Povše, komercialni svetnik, vodja, graščak, drž. in dež. posl. predsednik; Josip Šiška, stolni kanonik, podpred.; Odborniki: Anton Belec, posest., podj. in trg. v St. Vidu n. Lj.; Dr. Josip Dermastija; Anton Kobi, pos. in trg., Breg pri Borovni.; Karol Kauschegg, velepos. v Ljubljani; Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani; Ivan Kregar, svetnik trg. in obrt. zbor. in hišni posest. v Ljubljani; Fran Leskovic, hišni posest. in blag. „Ljudske posojil.“; Ivan Pollak ml., tov.; Karol Pollak, tovarnar in posestnik v Ljubljani; Gregor Šlibar, župnik v Rudniku.

Priporočajte povsod „Našo Moč“!

Patniki v Ameriko
Kateri želijo udno, po ceni in
zanesljivo potovati naj se obrnejo
Simona Linetka
v Ljubljani Kolodvorske ulice 26.
Kakovostno Pojasnila daje se brezplačno.

Priporočamo domačo trgovino z oblekami
Maček & Komp.
Franca Josipa cesta št. 3.
Založniki c. kr. priv. južne železnice.
Solidna postrežba! Znižane cene!

Bogata zaloga ženskih ročnih del in
zraven spadajočih potrebščin.

F. Meršol, LJUBLJANA
Mestni trg št. 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.
Velika izber vezenin, čipk, rokavic, nogavio,
otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov,
žepnih robocev, ovratnikov, zavrtnic, volne,
bombaža, sukanca itd.

Predtiskanje in vezenje monogramov
in vsakovrstnih drugih risb.

ANT. BAJEC, Ljubljana
cvetlični salon p. Trančo 2, vrtnarija Tržaška c. 34
izdeluje šopke, vence, trakove z napisl. To-
varniška zaloga vencev, prepariranih in
umetnih rastlin in cvetljic.
Zunanja naročila z obratno pošto. Brzojavi: Bajec, Ljubljana

Gričar & Mejač
Ljubljana, Prešernova ulica 9
priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode, dečke
in otroke.
Novosti v konfekciji za dame.

I. VECCHIET
urar in draguljar, Ljubljana
Šelenburgova ulica 7, nasproti glavne
pošte.
Sprejema popravila, izvršuje zlatarska dela
po naročilu. Kupuje ali zamenja z novimi
predmeti staro zlato in srebro, brilante, dija-
mante in druge bisere. — Zaloga precizij-
skih žepnih ur. — Postrežba točna in solidna.

**Dežnike in
solnčnike
domačega izdelka**
najboljše kakovosti, pri-
poročata po najnižji ceni
slavnemu občinstvu

Josip V. dmar, tovarna dežnikov, Ljubljana Pred Škofijo št. 19,
— Stari trg št. 4. — Prešernova ulica št. 4.
Popravila se izvršujejo točno in ceno.

Iv. Buggenig, sodarski mojster
Ljubljana, Cesta
na Rudolfovo železnico št. 5.
Priporočata svojo veliko sodov. Prezema tudi vsa v
zalogo vsakovrstnih sodov. njegovo stroko spada-
joča dela po najnižjih cenah. Solidno delo. Točna postrežba.

Ivan Jax in sin v Ljubljani,
Dunajska cesta 17
priporočata svojo bogato zalogo raznovrstnih
**vozniških koles in
šivalnih strojev**
za rodbino in obrt.

A. Lukič
Slovenska
konfekcijska trgovina
za gospode, dame, dečke, deklice.
Ljubljana
Pred škofijo 19.

Lekarna „Pri Kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta št. 24.
Priporočajo se sledeca zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvrstno, kreplivo in slast do jedi pospe-
šujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti ogujivanju otrok in proti potenju nog,
škaljica 50 v.
Ribeje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde kože, ste-
klenica 70 v.
„Siadin“ za otroke škaljica 50 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec kreplivo sredstvo
steklenica 20 v.
Tropičev sok, izvrsten pripomoček proti kašlju, stekl. 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v, in 4 krono 80 v.

A. Žibert, Ljubljana
Prešernova ulica
: priporočata svojo :
veliko zalogo čevljev
: domačega izdelka ::

**Agitirajte za naše časopise, po-
sebno za del. list „Našo Moč“.**

Pozor slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in pri-
poročljivi domači manufakturni trgovini

JANKO ČEŠNIK
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri naj-
novejše blago za ženske in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.

Edina in najkrajša črta v Ameriko!
Samo 6 dni!
**Havre
New-York**
francoska prekomorska družba
Veljavne vožne liste (Šifkarte) za francosko linijo čez Havre,
ter liste za povratek iz Amerike v domovino in brezplačna
pojasnila, daje samo **ED. ŠMARDA**
oblastveno potrjena potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska
cesta št. 18 v novi hiši «Kmetke posojilnice» nasproti gostilne
pri «Figovcu».

**Spominjajte se pri vseh prireditvah,
pri vseh veselih in žalostnih dogod-
kih „Slovenske Straže!“**

TEOD. KORN
pokrivalec streh in klepar, vpeljalec strelodvodov ter instalater
vodovodov, LJUBLJANA, POLJANSKA CESTA 8.
Priporočata se za izvrševanje vsakršnih kleparskih del ter pokrivanje
streh z angleškim, francoskim in tuzemskim škrljem z asbest-ce-
mentnim škrljem (Eternit) patent Hatschek z izbočno in ploščnato
opeko, lesno-cementno in strešno opeko. Vsa stavbinska in galan-
terijska kleparska dela v priznani solidni izvršitvi.

Ivan Jax in sin v Ljubljani,
Dunajska cesta 17
priporočata svojo bogato zalogo raznovrstnih
**vozniških koles in
šivalnih strojev**
za rodbino in obrt.